

Prima instanță: Judecătoria Centru, mun. Chișinău (jud. D. Șușchevici)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (V. Clevadi, V. Bogoroș)

Instanța de recurs: Curtea Supremă de Justiție (V. Macinskaia, V. Tataru, S. Novac, T. Chișca-
Doneva, A. Cobăneanu)

ÎNCHEIERE

04 decembrie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Oleg Sternioală
Ala Cobăneanu
Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Victor Burduh

examinând cererea de revizuire depusă de Igor Calentiev și Irina Cocu,
reprezenți de avocatul Nicolae Frumosu,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Aurelia Dacina,
Alexandra Șireaeva, Igor Calentiev și Irina Cocu împotriva Ministerului de Interne al
RM, Ministerului Finanțelor al RM cu privire la restituirea pagubelor,
împotriva deciziei din 22 decembrie 2004 a Curții Supreme de Justiție,

c o n s t a ț ă :

La 15 noiembrie 2002 Aurelia Dacina, Alexandra Șireaeva, Irina Cocu și Igor
Calentiev au depus cereri de chemare în judecată împotriva Ministerului Afacerilor
Interne, Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova solicitând restituirea
pagubelor cauzate ca rezultat al xxxxx, de către colaboratorii Ministerului Afacerilor
Interne (Caracuian Sergiu și Bojenin Oleg), a fiului lui Calentiev Igor și a soțului
Irinei Cocu.

Prin încheierile din 02 decembrie 2002 a Curții de Apel a Republicii Moldova,
cererile de chemare în judecată depuse de Aurelia Dacina, Alexandra Șireaeva, Irina
Cocu și Igor Calentiev împotriva Ministerului Afacerilor Interne al Republicii
Moldova, Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la restituirea
pagubelor au fost strămutate spre judecare la Judecătoria Centru, or. Chișinău.

Prin încheierea din 29 ianuarie 2003 a Judecătoriei Centru, or. Chișinău au fost
conexate într-un proces cererile de chemare în judecată depuse de Aurelia Dacina,
Alexandra Șireaeva, Irina Cocu și Igor Calentiev împotriva Ministerului Afacerilor
Interne, Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la restituirea
pagubelor.

Prin hotărârea din 18 martie 2003 a Judecătoriei Centru, or. Chișinău s-a încasat
de la Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova prejudiciul material în
beneficiul Alexandrei Șireaeva – 3704 lei, Aureliei Dacina – 62760 de lei, Irinei Cocu
– 27340 de lei și lui Igor Calentiev – 56050 de lei; în rest acțiunile au fost respinse; au
fost respinse și acțiunile înaintate împotriva Ministerului Finanțelor al Republicii

Moldova; s-a încasat de la Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova în beneficiul statului taxa de stat în sumă de 4489,62 de lei.

Prin decizia din 16 septembrie 2003 a Curții de Apel Chișinău s-au admis apelurile declarate de Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Aurelia Dacina, Alexandra Șireaeva, Irina Cocu și Igor Calentiev; a fost casată hotărârea din 18 martie 2003 a Judecătoriei Centru, or. Chișinău și remisă cauza la rejudecare în aceiași instanță de judecată, în altă componență.

Prin hotărârea din 21 iunie 2004 a Judecătoriei Centru, or. Chișinău s-au admis parțial acțiunile reclamantilor; s-au încasat de la Caracuianu Sergiu și Bojenin Oleg, în mod solidar, prejudiciul material în beneficiul Aureliei Dacina - 62760 de lei, Irinei Cocu - 27343,50 de lei, Alexandrei Șireaeva - 3354 de lei și lui Igor Calentiev - 47190 de lei; în rest, acțiunile reclamantilor au fost respinse; au fost respinse cerințele Aureliei Dacina, Alexandrei Șireaeva, Irinei Cocu și ale lui Igor Calentiev înaintate împotriva Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la restituirea pagubelor; s-a încasat de la Caracuianu Sergiu și Bojenin Oleg, în mod solidar, în beneficiul statului taxa de stat în sumă de 4219,41 de lei.

Prin decizia din 05 octombrie 2004 a Curții de Apel Chișinău s-au respins apelurile declarate de Irina Cocu, Aurelia Dacina, Alexandrei Șireaeva și Igor Calentiev și a fost menținută hotărârea din 21 iunie 2004 a Judecătoriei Centru, or. Chișinău.

Prin decizia din 22 decembrie 2004 a Curții Supreme de Justiție s-au admis recursurile declarate de Irina Cocu, Aurelia Dacina, Alexandrei Șireaeva și Igor Calentiev; au fost casate decizia din 05 octombrie 2004 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 21 iunie 2004 a Judecătoriei Centru, or. Chișinău, cu dispunerea încetării procesului.

La 16 august 2019 și ulterior la 04 octombrie 2019, Irina Cocu și Igor Calentiev, reprezentați de avocatul Nicolae Frumosu, au declarat revizuire împotriva deciziei din 22 decembrie 2004 a Curții Supreme de Justiție solicitând admiterea cererii de revizuire, casarea deciziei contestate, cu trimiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel.

În motivarea cererii de revizuire s-a indicat că la data de 16 mai 2005, revizuenții Igor Calentiev și Irina Cocu s-au adresat Curții Europene a Drepturilor Omului cu cerere prin care au pretins violarea articolului 6 paragraful 1 din Convenție, pe motiv că prin adoptarea deciziei din 22 decembrie 2004, Curtea Supremă de Justiție a încălcat dreptul lor de acces la un tribunal, precum și s-a admis violarea articolului 1 Protocol nr. 1, din motiv că au fost lipsiți de proprietatea lor din cauza refuzului Curții Supreme de Justiție de a examina acțiunea lor civilă privind recuperarea prejudiciului material și moral. Prin hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 09 aprilie 2019 (cauza Cocu și Calentiev împotriva Republicii Moldova), Curtea a constatat violarea articolului 6 paragraful 1 din Convenție, acordând reclamaților a câte 3000 de euro cu titlu de prejudiciu moral și 1260 de euro cu titlu de costuri și cheltuieli.

Revizuenții au menționat că din interpretarea articolului 449 lit. h) Cod de procedură civilă rezultă cu certitudine că pentru a putea declara revizuire în temeiul prevederii date urmează a fi întrunite 2 condiții cumulative: Curtea Europeană a Drepturilor Omului să constate o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale ale revizuentului; dreptul sau libertatea fundamentală să poată fi remediată, cel puțin parțial, prin anularea hotărârii a cărei revizuire se solicită.

Cu referire la prima condiție revizuenții au susținut că Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin hotărârea pronunțată a constatat violarea art. 6 paragraful 1

din Convenție din perspectiva încălcării în privința revizuenților a dreptului de acces la justiție. Curtea a considerat că reclamanții au fost lipsiți, în urma deciziei din 22 decembrie 2004 a Curții Supreme de Justiție, de orice posibilitate de recuperare a prejudiciului cauzat, iar decizia de încetare a procesului nu a asigurat un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul urmărit de către instanța supremă națională. În aceste condiții, declară că nu există niciun dubiu în privința existenței unei hotărâri CtEDO care constată încălcarea dreptului la un proces echitabil al revizuenților, respectiv statuarea Curții Europene cu privire la încălcarea unui drept sau libertăți fundamentale ale omului, nu poate fi negată de instanța competentă să se pronunțe asupra revizuirii, ori hotărârile și deciziile Curții Europene sunt obligatorii pentru toate statele membre ale Consiliului Europei.

Referitor la cea de-a doua condiție, revizuenții au reținut că prin decizia din 22 decembrie 2004 a Curții Supreme de Justiție nu s-a soluționat fondul cauzei, ci doar s-a încetat procesul pe faptul că există o hotărâre judecătorească irevocabilă cu privire la un litigiu între aceleași părți, asupra aceluiași obiect și având aceleași temeuri. În acest sens, reclamanții au precizat că în fața Curții Europene reclamanții s-au plâns anume pe faptul îngrădirii dreptului de acces la justiție. Conform jurisprudenței constante a Curții, dreptul de acces la o instanță este afectat în însăși esența sa atunci există un obstacol care împiedică justițiabilul să solicite soluționarea anume pe fond a litigiului de către instanța competentă. În consecință, prin anularea deciziei date va fi redeschisă procedura încetată, iar acțiunea reclamanților urmează să primească o soluție asupra fondului cauzei, fiind astfel respectat dreptul de acces la justiție, implicit remediață încălcarea constatată de Curtea Europeană.

Părțile revizuate au mai declarat că unul din aspectele fundamentale ale preemțiunii dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care cere ca atunci când instanțele judecătorești dau o apreciere finală unei chestiuni, constatarea lor să nu mai poată fi pusă în discuție. Acest principiu cere ca nicio parte să nu aibă dreptul să solicite revizuirea unei hotărâri irevocabile și obligatorii doar cu scopul de a obține o reexaminare și o nouă determinare a cauzei. Competența instanțelor ierarhic superioare de revizuire trebuie exercitată pentru a corecta erorile judiciare și omisiunile justiției, dar nu pentru a efectua o nouă examinare. Revizuirea nu trebuie considerată un apel camuflat, iar simpla existență a două opinii diferite cu privire la aceeași chestiune nu este un temei de reexaminare a cauzei. O abatere de la acest principiu este justificată doar atunci când este necesară prin circumstanțele unui caracter esențial și imperios (Josan v. Moldova, nr. 37431/02, § 25; Brumărescu v. România, nr. 28342/95, § 61; Ryabykh v. Rusia, nr. 52854/99, § 52). Astfel, solicitarea remedierii încălcării dreptului la un proces echitabil, încălcare constatată prin hotărârea CtEDO în nici într-un caz nu poate fi interpretată ca un „apel camuflat” sau ca „existența a două opinii diferite cu privire la aceeași chestiune”. Din contra, aceasta constituie, conform jurisprudenței CtEDO și a legislației naționale, un temei de revizuire a hotărârii judecătorești irevocabile.

În conformitate cu art. 450 lit. f) Cod de procedură civilă, cererea de revizuire se depune în termen de 6 luni de la pronunțarea hotărârii sau deciziei Curții Europene a Drepturilor Omului – în cazul prevăzut la art. 449 lit. h) Cod de procedură civilă.

Din materialele cauzei se atestă că Curtea Europeană a Drepturilor Omului a emis hotărârea la 09 aprilie 2019, iar cererea de revizuire a fost depusă de Irina Cocu și Igor Calentiev, reprezentați de avocatul Nicolae Frumosu, la 16 august 2019, adică în termenul legal de contestate.

În conformitate cu art. 452 alin. (1¹) Cod de procedură civilă, dacă examinarea cererii de revizuire este de competența Curții Supreme de Justiție sau a instanței de apel, ședințele se desfășoară fără înștiințarea participanților la proces.

Verificând temeiurile invocate în cererea de revizuire în raport cu materialele cauzei, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră cererea de revizuire urmează a fi admisă, rezultând din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 453 alin. (1) lit. b) Cod de procedură civilă, după ce examinează cererea de revizuire, instanța emite încheierea de admitere a cererii de revizuire și de casare a hotărârii sau deciziei supuse revizuirii.

Temeiurile pentru revizuirea hotărârilor judecătorești irevocabile de către legislator sunt specificate exhaustiv în art. 449 Cod de procedură civilă.

În conformitate cu art. 451 alin. (1) Cod de procedură civilă, cererea de revizuire se depune în scris de persoanele menționate la art. 447, indicându-se în mod obligatoriu temeiurile consemnate la art. 449 și anexându-se probele ce le confirmă.

Astfel, revizuenții Irina Cocu și Igor Calentiev, reprezentați de avocatul Nicolae Frumosu, și-au întemeiat cererea de revizuire în baza art. 449 lit. h) Cod de procedură civilă, anexând la cererea de revizuire hotărârea din 09 aprilie 2019 a Curții Europene a Drepturilor Omului, în cauza Cocu și Calentiev v. Republicii Moldova.

În conformitate cu art. 449 lit. h) Cod de procedură civilă, revizuirea se declară în cazul în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat, printr-o hotărâre, fie Guvernul Republicii Moldova a recunoscut, printr-o declarație, o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale care poate fi remediată, cel puțin parțial, prin anularea hotărârii pronunțate de o instanță de judecată națională.

Această normă de drept stabilește expres posibilitatea declarării revizuirii în situația când Curtea Europeană constată o încălcare a drepturilor protejate de Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, iar această încălcare poate fi remediată prin anularea hotărârii revizuite.

În acest context, revizuenții au menționat că în hotărârea din 09 aprilie 2019 a Curții Europene a Drepturilor Omului s-a indicat cert prin ce act s-a produs lezarea drepturilor revizuenților, iar unicul remediu național în această privință este desființarea acestui act judecătorec național, care a fost emis cu violarea drepturilor și garanțiilor consfințite prin Convenție și menținerea actelor judecătorești adoptate de instanțelor inferioare.

Din hotărârea din 09 aprilie 2019 a Curții Europene a Drepturilor Omului rezultă că în cauza Cocu și Calentiev v. Republicii Moldova a avut loc încălcarea art. 6 §1 din Convenție și s-a acordat suma de 3000 de euro fiecărui reclamant, plus orice taxă care poate fi percepută, cu titlu de prejudiciu moral și 1260 de euro, în comun, cu titlu de costuri și cheltuieli, sume ce urmează a fi convertite în lei moldovenești la rata aplicabilă la data transferului în termen de trei luni.

Drept urmare, având la bază hotărârea din 09 aprilie 2019 a Curții Europene a Drepturilor Omului, Irina Cocu și Igor Calentiev, reprezentați de avocatul Nicolae Frumosu, prin prezenta cerere de revizuire, au solicitat solicitând admiterea cererii de revizuire, casarea deciziei din 22 decembrie 2004 a Curții Supreme de Justiție, cu trimiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel.

Din perspectiva celor expuse și rezultate din hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului pronunțate în cauza Cocu și Calentiev v. Republicii Moldova, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că în speța dată este justificată reexaminarea cauzei, deoarece art. 449 lit. h) Cod de procedură civilă, prevede expres posibilitatea remedierii încălcării

drepturilor sau libertăților fundamentale stabilite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin hotărârea din 09 aprilie 2019. Or, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a concluzionat că prin încetarea procesului Curtea Supremă de Justiție nu a dat explicații în ceea ce privește identitatea părților de obiect și de cauză cu acțiunile civile intentate în fața instanțelor penale, precum și nici nu a efectuat o apreciere nici sumelor alocate în dreptul penal de către Curtea de Apel a Republicii Moldova pentru prejudiciile materiale, nici competenței de a exercita un recurs în cadrul procedurii civile în vederea obținerii îndemnizațiilor pentru alte prejudicii.

Totodată, Curtea Europeană a considerat că reclamanții au fost privați de orice posibilitate de a beneficia de restul sumelor solicitate în calitate de prejudiciu material ca urmare a refuzului Curții Supreme de Justiție ca acțiunile lor civile să fie examinate în cadrul unei proceduri de fond în fața instanțelor civile. De asemenea, Curtea a constatat că reclamanții nu au fost obligați să epuizeze căile de recurs penale disponibile, întrucât ei dispuneau de un recurs accesibil și eficient în fața instanțelor de judecată.

Într-un final, Curtea a constatat că prin decizia de încetare a procesului, Curtea Supremă de Justiție a vrut să mențină un raport de proporționalitate rezonabil între mijloacele utilizate și obiectivul vizat, fapt ce a dus la violarea articolului 6 § 1 din Convenție.

În această ordine de idei, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție remarcă faptul că o hotărâre judecătorească în care se constată o încălcare a drepturilor fundamentale a persoanei, garantate de Constituție și de Convenție, obligă instanța supremă să înlăture acea încălcare și să repare consecințele astfel încât să restabilească atât cât e posibil situația existentă înaintea încălcării.

În conformitate cu art. 453 alin. (6) Cod de procedură civilă, în cazul în care o hotărâre examinată anterior în apel și în recurs a fost supusă revizuirii, cauza se trimite, după admiterea cererii de revizuire, la rejudecare.

Astfel fiind, în situația reținută, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide oportunitatea reexaminării cauzei în ordine de recurs întru verificarea în detaliu a pretențiilor formulate de către Irina Cocu și Igor Calentiev prin prisma probelor administrate, dând apreciere acestora în coroborare cu prevederile legislației naționale, cât și celei internaționale.

Din considerentele menționate și prin prisma art. 6 § 1 a Convenției, art. 449 lit. h) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite cererea de revizuire depusă de Irina Cocu și Igor Calentiev, reprezentați de avocatul Nicolae Frumosu, de a casa decizia din 22 decembrie 2004 a Curții Supreme de Justiție și de a reține în Curtea Supremă de Justiție, prezenta cauză civilă, pentru rejudecarea recursului declarat de Irina Cocu și Igor Calentiev împotriva deciziei din 05 octombrie 2004 a Curții de Apel Chișinău.

În consecință, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție învederează că redeschiderea procedurilor la nivel intern și remedierea încălcărilor comise în drepturile fundamentale ale omului, poate avea loc doar în privința persoanei a cărei drepturi se pretind a fi încălcate.

În conformitate cu art. art. 453 alin. (1) lit. b), 453 alin. (6) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Se admite cererea de revizuire depusă de Igor Calentiev și Irina Cocu, reprezentați de avocatul Nicolae Frumosu.

Se casează decizia din 22 decembrie 2004 a Curții Supreme de Justiție, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Aurelia Dacina, Alexandra Șireaeva, Igor Calentiev și Irina Cocu împotriva Ministerului de Interne al RM, Ministerului Finanțelor al RM cu privire la restituirea pagubelor și se reține în Curtea Supremă de Justiție, prezenta cauză civilă, pentru rejudecarea recursului declarat de Irina Cocu și Igor Calentiev împotriva deciziei din 05 octombrie 2004 a Curții de Apel Chișinău.

Încheierea nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Oleg Sternioală

Judecătorii

Ala Cobăneanu

Svetlana Filincova

Galina Stratulat

Victor Burduh